

'Integrale bedrijfsaanpak voor gezond vee'

Boerenveearts **Gerrit Hegen** stelt dat er een duidelijke relatie is tussen bodem, plant en diergezondheid. Sturen op alle drie zorgt voor gezond en productief vee.

Door Janet Beekman

Dierenarts Gerrit Hegen (68) werkt vanaf 2014 als zelfstandig adviseur onder de naam De Boerenveearts. Hegen is geboren en getogen op een melkveebedrijf in Gees (Dr.) en opgeleid als rundveedierenarts aan de Faculteit Diergeneeskunde in Utrecht. Daarvoor deed hij de Hogere Landbouwschool (HLS) in Groningen.

“Voor afronding van de HLS schreef ik een scriptie over mastitis. Deze scriptie en mijn algemene interesse voor diergezondheid waren de trigger om na militaire dienst diergeneeskunde te studeren”, vertelt Hegen. “Ik heb ruim dertig jaar met veel plezier gewerkt als praktiserend dierenarts in Friesland en Zuidoost Drenthe. Maar ik zet graag mijn brede landbouwkundige kennis in voor verbetering van diergezondheid en dierenwelzijn. Met deze mooie uitdaging ben ik dagelijks bezig”, vertelt Hegen. Hij was betrokken bij de oprichting van Veerkracht en bij de ontwikkeling van KoeKompas. Veerkracht is de veterinaire kenniscoöperatie met zeventig dierenartsen en landbouwkundigen die breder kijken dan alleen de zieke koe.

Hegen neemt ook deel aan diverse projecten, zoals de Vruchtbare Kringloop en Bodem en Koe. Vanaf 2016 bezoekt Hegen in opdracht van Zuivel NL melkveebedrijven die kampen met salmonella-problemen. “We zijn van 600 probleembedrijven naar 120 gegaan. De individuele bedrijfsanalyses en gerichte adviezen over vermindering van salmonella-infecties werpen hun vruchten af”, concludeert Hegen. Hij borduurt hierop voort met het aanbieden van een bedrijfsscan voor individuele melkveebedrijven (zie kader *Bedrijfsscan levert adviezen op voor verbetering*).

Wat is jouw missie en wat houdt je dagelijkse werk als zelfstandig adviseur nu in?

“Mijn missie is stimuleren van een integrale kijk op het

melkveebedrijf. Tussen 1976 en 1983 ben ik als dierenarts opgeleid om vooral curatief bezig te zijn.

Tegenwoordig kijken veehouders, dierenartsen en voeradviseurs gelukkig veel meer integraal naar een melkveebedrijf en dat neemt toe. Met als doel om meer preventief te werken, zowel in huisvesting als in voeding. Als je dierziekten integraal wilt aanpakken, verdient de relatie bodem-plant-dier veel meer aandacht. Voor een gezonde, productieve koe is een goede kwaliteit ruwvoer cruciaal en daarvoor moet je beginnen met een goede bodemkwaliteit. In mijn dagelijkse werk adviseer ik over bodemverbetering en optimalisatie van het ruwvoerproces. Want via die weg kunnen melkveehouders diergezondheid en dierenwelzijn verbeteren. Dat doe ik via workshops, cursussen en trainingen voor melkveehouders en dierenartsen. Voor individuele melkveehouders die problemen willen oplossen, kan ik een bedrijfsscan uitvoeren. Dat levert adviezen op voor verbetering van het management.”

Wat is er zo belangrijk aan verbetering van bodem en ruwvoerkwaliteit en wat zijn daarbij belangrijke speerpunten?

“Als je streeft naar gezond en productief vee, moet je goed letten op resultaten van grondbemonstering. Want bij tekorten aan mineralen en/of spoorelementen in de bodem, dreigt hiervan ook een tekort in het ruwvoer. Ook zijn er interacties tussen mineralen. Op ijzerhoudende grond, wordt fosfor aan ijzer gebonden. Daardoor zit er minder fosfor in graskuil met meer risico op fosforgebrek bij jongvee en koeien. Ook de fosfaattoestand van de bodem is van belang voor beschikbaarheid van fosfor. Bemest percelen op basis van grondmonsteruitslagen en op het gewenste RE-gehalte en drogestofopbrengst. Let ook goed op de pH van de bodem en bezetting van calcium (Ca) en magnesium (Mg) aan het CEC-complex. De grond is vaak te zuur, uiteraard afhankelijk van de grondsoort. Bekalken maakt meer mineralen beschikbaar ▶

“Mijn missie is stimuleren van een integrale kijk op het melkveebedrijf”, zegt dierenarts Gerrit Hegen. “Allereerst moeten we streven naar een gezonde, weerbare en productieve bodem. Dat levert een goede kwaliteit ruwvoer op. In combinatie met een optimaal rantsoen zorgt dat voor een goed draaiende pens en dat is de basis voor gezonde en productieve koeien.”

Bedrijfsscan levert adviezen op voor verbetering

Melkveehouders kunnen Hegen inschakelen als ze te maken hebben met een tegenvallende melkproductie en/of een kwakkelende gezondheid van hun vee.

Via een bedrijfsscan ofwel een rondgang op het bedrijf analyseert Hegen waar mogelijke knelpunten zitten.

“Ik maak een uitgebreid verslag van mijn bevindingen en geef adviezen over bodem en bemesting, ruwvoerwinning en management van jongvee, droge koeien en melkvee. De veehouder kijkt in overleg met erfbetreders met welke adviezen hij/zij aan de slag wil om de bedrijfsvoering te verbeteren. Zijn/haar dierenarts en/of voeradviseur zijn daarbij ook aan zet.”

FOTOS: HANS BANUS

baar voor gras of mais. Gebruik bij een hoge Mg-bezetting een kalkproduct zonder Mg, zodat er geen overmaat aan magnesium ontstaat. Gebruik dan ook geen kalkstro in de boxen met magnesium. Leg de focus van bemesting sowieso in het voorjaar en vroege zomer met NP-bemesting via drijfmest en aanvullende N-bemesting via kunstmest. Een goede kwaliteit vers gras en ruwvoer is cruciaal voor een hoge droge stofopname. Alleen met smakelijk voer en een hoge voederwaarde zie je gezonde prestaties van koeien.”

Op welke punten kunnen melkveehouders in hun veemanagement nog veel winst boeken?

“Jongvee is nog vaak een ondergeschoven kindje, terwijl een goede jongveeopfok een belangrijke basis legt voor een hoge melkproductie. Niet alleen van goed ontwikkelde vaarzen, maar het werkt ook door in de jaren daarna. Voor jongvee is een goede mineralenvoorziening ook erg belangrijk. Voor de skeletontwikkeling is voldoende RE, Cu, vitamine D en een goede Ca/P-verhouding nodig. Cu, Zn, Mn en biotine zijn belangrijk voor gezonde klauwen en Cu, Se en vitamine E versterken de weerstand van jongvee.

Inmiddels weten we allemaal wel dat veel aandacht nodig is voor droge koeien en afkalkkoeien, maar dat kan vaak nog beter. Een uitgekiend droogstandsrantsoen voorkomt veel problemen met opstart en stofwisseling. Zoals een te grote negatieve energiebalans en melkziekte rondom afkalven. Beperk vervetting in de droogstand en zorg voor een goede balans tussen penseiwit en pensenergie voor een goed werkende pens.”

Wat is jouw visie op de toekomst van de Nederlandse melkveehouderij?

“De politiek stuurt richting een grondgebonden en een

meer extensieve veehouderij met minder input en een afrekenbare stoffenbalans. Daarom moeten we streven naar een gezonde, weerbare en productieve bodem die toe kan met minder kunstmest. Dat is ook belangrijk voor weerbare planten, die daardoor minder gewasbescherming nodig hebben. Een goede kwaliteit ruwvoer en een optimaal rantsoen zorgen voor een goed draaiende pens en dat is de basis voor gezonde en productieve koeien.

Klimaatverandering speelt ook een steeds grotere rol, waarbij inzaai van kruidenrijke grasmengsels helpt in droogteresistentie en meer biodiversiteit. Een hoge VEM-inhoud verbetert verteerbaarheid van eigen ruwvoer en beperkt methaanemissie. De zuivelindustrie wil koeien in de wei houden en dat vraagt om optimalisatie van beweidingsstrategieën. In 2015 heb ik de opleiding tot weidecoach van Stichting Weidegang gevolgd en ook hierin leg ik de relatie met diergezondheid. In Nederland produceren we een voedselpakket om u tegen te zeggen en daar mag best meer waardering voor komen. Er is ook een duidelijke trend naar meer regionaal produceren en consumeren. Dat is qua duurzaamheid een goede ontwik-

‘De basis voor gezond rundvee is een goede penswerking en dat begint bij een gezonde bodem’

keling. Want het is belachelijk dat er bij ons appels uit Nieuw-Zeeland in de supermarkt liggen. Aandacht voor maatschappelijke wensen is ook niet onbelangrijk. Zoals meer beplanting rondom boerenerven, hoe je invulling geeft aan het nieuwe GLB-beleid of openstelling van melkveebedrijven voor publiek. Een goede dialoog met burgers is enorm belangrijk voor begrip en draagvlak. Mijn broer Gerard en zijn zoon Willem-Jan zijn melkveehouders op het ouderlijke bedrijf in Gees. Vanaf 2017 runt Willem-Jan met zijn vrouw Gerlinde een ijssalon en dat loopt als een trein. Mooier kan het niet, een product dichtbij van eigen bodem met meerwaarde.” ■